

اخلاق حساب‌رسان و تأثیر آن بر اعتماد عمومی

✍ جواد نیک‌کار
فرزانه نوروزی

مقدمه

رسوایی‌های اخیر حساب‌رسی، نقطه شروع مسئله اخلاق حساب‌رسان و تأثیر آن بر شهرت حرفه بوده است. در نتیجه، اعتماد عمومی مبتنی بر صحت و دقت خدمات ارائه شده از سوی حساب‌رسان، به وسیله شکست‌های اخیر به شدت تحت تأثیر منفی قرار گرفته است (Ardelean, 2013). افزون بر این، از آنجا که حساب‌رسی به شدت بر اعتماد و مسئولیت امانتداری متکی است، قضاوت اخلاقی برای این حرفه دارای اهمیت اساسی است؛ به طوری که تزلزل اخلاقی یا حتی شبهه نسبت به رفتار آنان نه تنها بازارهای سرمایه را آشفته و گاه فلج می‌سازد، بلکه منجر به ایجاد بی‌اعتمادی عمومی نسبت به حرفه می‌شود. در پژوهش حاضر، با توجه به اهمیت حفظ اعتماد عمومی به عنوان مشروعیت حرفه حساب‌رسی در بازار، به بررسی نقش اخلاق حساب‌رسان و تأثیر آن بر اعتماد عمومی پرداخته شده است.

نقش حساب‌رسان در بازار و مشروعیت آنان

تئوری نمایندگی بیان می‌کند که چرا تعهد حساب‌رسان نسبت به منافع عمومی به عنوان امری ضروری برای توجیه موقعیت آنان درک شده است. مشروعیت حساب‌رسان به نمایندگی از عموم بر مبنای زمینه‌های اخلاقی و منطقی وجودی آنان در تأییدپذیری پاسخگویی و مسئولیت‌پذیریشان در برابر تمامی

اخلاق موضوعی فراگیر است که همه جوانب زندگی بشر را پوشش می‌دهد. رشد روزافزون جوامع بشری و پیچیده‌تر شدن روابط و مناسبات اجتماعی، نیازهای نوینی را ایجاد کرده است. پیدایش حرفه‌های گوناگون زاینده تلاش در پاسخ به این نیازهاست که با گذشت زمان و تغییر شرایط شکل گرفته و به تدریج سیر تحول و تکامل را می‌پیمایند. این حرفه‌ها به دلیل ضرورت تقسیم کار و تخصصی شدن امور، روز به روز منسجم‌تر می‌شوند و نقش فراگیر را در بهبود رفاه عمومی جوامع ایفا می‌کنند. تداوم حیات هر حرفه و اشتغال اعضای آن وابسته به نوع و کیفیت خدماتی است که ارائه می‌شود و اعتبار و اعتمادی که در نتیجه ارائه این خدمات به دست می‌آورد. این اعتبار و اعتماد سرمایه اصلی هر حرفه بوده و حفظ آن اهمیت والایی دارد. این امر ایجاب می‌کند که وظیفه و هدف اصلی هر حرفه و اعضای آن خدمت به جامعه باشد و منافع شخصی تنها در چارچوب ارائه این خدمات تفسیر و دنبال شود. حساب‌رسی نیز به عنوان یک حرفه از این امر جدا نیست و به دلیل نوع و ماهیت خدماتی که ارائه می‌کند، باید از اعتبار و اعتماد بالایی برخوردار باشد. همچنین، تداوم این اعتبار و اعتماد و تقویت آن به پایداری فکری و عملی اعضای حرفه به ضوابط رفتاری و اخلاقی آن بستگی دارد (ثقفی و همکاران، ۱۳۸۹).

از آنجا که

حسابرسی

به شدت بر

اعتماد و

مسئولیت امانتداری

متکی است

قضاوت اخلاقی

برای این حرفه

دارای اهمیت اساسی

است

مفهوم اخلاق

ریشه کلمه اخلاق «Ethics» از کلمه‌ای یونانی «Ethikos» به معنی عرف و عادت اقتباس شده است که خاستگاه آن در کشور یونان بوده و در موارد بسیاری نیز توسط ارسطو به معنای اعتقادهای اساسی باارزش، مورد استفاده قرار گرفته است. در صورتی که کلمه اخلاق «Moralis» ریشه لاتین «Moral» داشته که توسط سیسرو «Cicero» به معنای ارزش روبه‌رشد از جانب مجموعه‌ای از اعتقادات، تفسیر شده است. مرکز منابع اخلاق^۱ مفهوم اخلاق را به‌عنوان رفتار خوب و درست معرفی کرده که مردم راجع به آن قضاوت می‌کنند

(Ardelean, 2013).

علی‌اکبر دهخدا در تعریف واژه اخلاق، آن را جمع «خلق و خوی‌ها» و علم اخلاق را «دانش بد و نیک‌خویی‌ها» تعریف کرده و آن را یکی از «سه بخش فلسفه یا حکمت عملیه» می‌داند که عبارت است از «تدبیر انسان نفس خود را یا یک تن خاص را». حسن انوری در فرهنگ بزرگ سخن، اخلاق را «مجموعه عادت‌ها و رفتارهای فرهنگی پذیرفته میان مردم یک جامعه» تعریف می‌کند و در ادامه به «رفتار شایسته و پسندیده» عطف می‌دهد. دایرةالمعارف مصاحب علم اخلاق را «بررسی و تعیین ارزش اعمال انسانی برحسب اصول اخلاقی» تعریف و اضافه می‌کند که درباره وجدان انسان و مسئولیت او از لحاظ اعمالش، نظریه‌های مختلفی طی تاریخ ابراز شده‌اند و اصحاب فلسفه‌های مختلف، عوامل گوناگونی چون دین، فطرت و تجربه را اساس اخلاق دانسته‌اند. در دایرةالمعارف بریتانیکا نیز آمده است که اصطلاح اخلاق به نظریه‌ها و سامانه‌های ارزش‌های اخلاقی دلالت دارد.

در این دایرةالمعارف، اخلاق به سه شاخه یا رشته تقسیم می‌شود: اخلاق نظری، اخلاق هنجاری و اخلاق کاربردی. اخلاق نظری یا فرااخلاق به موضوعه‌ای مرتبط با ماهیت مفاهیم و قضاوت‌های اخلاقی می‌پردازد. اخلاق هنجاری یا دستوری، ضوابط و معیارهایی را برای چگونه زیستن به‌دست می‌دهد و طبق آن، خوب و بد، درست و نادرست

ذینفعان، از طریق ارائه گزارش حسابرسی است. به‌همین دلیل، آنان به‌عنوان حافظان منافع عمومی شناخته شدند. در این موقعیت، حسابربانان از منافع طیف گسترده‌ای از ذینفعان محافظت می‌کنند که باید منافع ذینفعان را مقدم بر منافع خود بدانند. افزون بر این، مسئولیت اطمینان‌بخشی حسابربانان مشروعیت آنان را در بازار در جهت افزایش کیفیت گزارشگری مالی (شفافیت محیط اطلاعاتی) نشان داده و بیان می‌کند که حسابهای شرکت کامل و صادقانه به تصویر کشیده شده است. به‌همین دلیل، حسابربانان در اجرای حسابرسی باید از دستیابی به منافع

شخصی اجتناب کنند. در نتیجه، باید هر گونه تضاد منافی که قضاوت حرفه‌ای را تحت تأثیر قرار داده و مستلزم فدا کردن اخلاق حسابربانان است، برطرف شود؛ به صورتی که حسابربانان شایستگی اعتماد را به‌دست آورده و به‌عنوان یک عامل اعتماد عمل کنند (Ardelean, 2013).

بنابراین، حسابربانان مسئولیت حساس و دشواری در بررسی و اعتباردهی به اطلاعات مالی شرکت‌ها و ارائه آنها به‌شکل گزارش‌های مالی قابل اتکا و قابل استفاده برای گروه‌های ذینفع جهت ارزیابی عملکرد شرکت‌ها، دارند. از این‌رو، انجام رفتارهای غیرحرفه‌ای و کاهنده کیفیت حسابرسی می‌تواند موجب کاهش اعتماد عمومی به حرفه حسابرسی و نقص در مسئولیت اعتباربخشی حسابربانان شود (رویایی و همکاران، ۱۳۹۱). افزون بر این، هدف حرفه حسابرسی ایجاد اعتماد و اعتباربخشی در گزارشگری مالی و در نتیجه کمک به پایداری اقتصادی است. بر همین اساس، زمانی حرفه حسابرسی در بازار دارای مشروعیت است که وظیفه اعتماد و اعتباربخشی خود را به‌نحو شایسته انجام دهد. انجام درست این وظیفه توسط حرفه، مستلزم به‌کارگیری اصول اخلاقی است. در نتیجه، اخلاق نقش بسیار مهمی را در ایجاد اطمینانی ایفا می‌کند که حسابربانان باید برای منافع سرمایه‌گذاران و دیگر ذینفعان ایجادکنند تا قضاوت حرفه‌ای آنان با هر فشار و انگیزه‌ای از سوی مدیریت شرکت صاحبکار، تضعیف نشود.

تداوم حیات هر حرفه و

اشتغال اعضای آن

وابسته به نوع و

کیفیت خدماتی است که

ارائه می شود و

اعتبار و اعتمادی که

در نتیجه ارائه این خدمات

به دست می آورد

محول شده است که دامنه فعالیت آن حمایت از منافع عمومی است. به منظور دستیابی به این هدف، فدراسیون بین‌المللی حسابداران بر قوانین اخلاقی تأکید می‌کند که مسئولیت حساب‌رسان را در جهت حفظ منافع عمومی به بهترین شیوه ممکن تأمین کند. البته، قوانین اخلاقی یک مرجع رسمی در تعیین صداقت و مشهود بودن آن از دیدگاه حسابرسی است و عناصری مانند سطح فرهنگ و ارزش‌ها عوامل غیررسمی هستند که بر تصمیم حساب‌رسان تأثیر می‌گذارد. در نتیجه، اجرای قوانین اخلاقی (به عنوان یک مرجع رسمی) در کنار سطح فرهنگ و ارزش‌ها (به عنوان یک مرجع غیررسمی) از عناصر مهم در راهنمایی حساب‌رسان به سمت رفتار منصفانه و اخلاقی است (Ardelean, 2013).

علاوه بر این، وجود اخلاق حرفه‌ای در قوانین کاری ارزشمند است که هدف آن کسب اعتماد و اعتبار بخشی معتبر به حرفه حسابداری و حسابرسی است و در درازمدت به خوشنامی حرفه می‌انجامد (بشکوه و همکاران، ۱۳۹۱). رسوایی‌های اخیر شرکت‌ها و ایجاد بحران‌ها، اهمیت فرهنگ و ارزش‌های اخلاقی را بیش از پیش مورد توجه قرار داده که این امر سبب افزایش نگرش منفی استفاده‌کنندگان از خدمات حسابرسی نسبت به صداقت و اخلاق حساب‌رسان و کاهش مشروعیت

و مانند آن تعریف و چگونگی انتخاب بین آنها و عمل درست براساس قواعد معینی بیان می‌شود. اخلاق کاربردی در واقع ادامه اخلاق هنجاری است که در آن کاربرد نظریه‌های اخلاق هنجاری در اخلاق‌نامه‌هایی مثل حقوق بشر، برابری نژادی و جنسیتی، عدالت و مسائل مشابه بحث می‌شود. اخلاق و رفتار حرفه‌ای در اصل در شاخه اخلاق کاربردی قرار می‌گیرد و متضمن یک نظام ارزشی است که براساس آن، بد و خوب و درست و نادرست رفتار صاحبان یک حرفه تعریف و بیان می‌شود (علی‌مدد، ۱۳۸۳).

اهمیت اخلاق برای حرفه حسابرسی

برجستگی آشکار حرفه حسابرسی، پذیرش مسئولیت نسبت به عموم است. انتظارهای جامعه از اهل این حرفه، بسیار است و عموم باید به کیفیت خدمات پیچیده ارائه‌شده توسط حرفه حسابرسی اعتماد داشته باشند. اما، حفظ اعتماد عمومی به حرفه حسابرسی تا زمانی میسر است که حساب‌رسان حرفه‌ای خدمات خود را در سطحی ارائه کنند که شایسته اعتماد جامعه باشد؛ از این رو، خدمات حرفه حسابرسی باید در بالاترین سطح ممکن و با رعایت ضوابطی ارائه شود که تداوم این خدمات را با کیفیت مناسب تضمین کند (Allison & Gale, 2001). از سوی دیگر، استفاده‌کنندگان از خدمات حسابرسی به‌ویژه تصمیم‌گیرندگانی که از صورتهای مالی استفاده می‌کنند، انتظار دارند که اطلاعات ارائه‌شده به‌طور درخور توجهی کارآمد، قابل اتکا، واقعی و بی‌غرضانه باشند. بنابراین، کسانی که در حرفه حسابرسی فعالیت می‌کنند نه تنها باید دارای شرایط و صلاحیت حرفه‌ای باشند، بلکه باید از درجه بالایی از صداقت و درستکاری حرفه‌ای نیز برخوردار بوده و اعتبار حرفه از مهمترین دارایی‌های آنان باشد (Allison & Gale, 2001). در نتیجه، اخلاق حرفه‌ای برای حساب‌رسان و کسانی که به خدمات حسابداری می‌پردازند، اهمیت زیادی دارد و حرفه حسابرسی باید اصول اخلاقی و قوانینی را تدوین کند که اعضای آن را ملزم کند تا از سطحی از خویشتن‌داری برخوردار شوند که بالاتر از الزامهای قانونی و مقررات است.

اعتماد بین‌المللی به‌وسیله تنظیم مقررات اخلاقی برای حرفه حسابرسی، به فدراسیون بین‌المللی حسابداران^۲

دوم) رشد اخلاقی می‌توان به آن سطح رسید. این سطح شامل تشخیص و درک درستی از مسئولیت حرفه‌ای در جامعه براساس بهتر بودن است.

پاسخگویی حسابرس و اعتماد عمومی

ویژگی شاخص یک حرفه، پذیرش وظیفه و مسئولیت در قبال جامعه است و شرط لازم آن رعایت منافع عمومی در انجام کار است که موجب جلب اعتماد عمومی می‌شود. از دیدگاه حرفه حسابداری، منافع عمومی عبارت است از سعادت و رفاه جمعی اشخاص و مؤسسه‌هایی که حسابداران حرفه‌ای به آنها خدمت ارائه می‌کنند و به‌طور مشخص، صاحبکاران، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، دولت، کارکنان، کارفرمایان، جوامع و نهادهای تجاری و مالی و دیگر اشخاصی را دربرمی‌گیرد که به درستکاری و بی‌طرفی حسابداران حرفه‌ای در انجام خدمت و فراهم کردن زمینه کارکرد منظم عملیات تجاری اتکا می‌کنند. بنابراین، مسئولیت حسابداران حرفه‌ای به تأمین نیازهای یک صاحبکار یا کارفرما منحصر نمی‌شود. در نتیجه، در تدوین استانداردهای حسابداری، منافع عمومی به‌شدت لحاظ می‌شود تا اعتماد عمومی نسبت به این حرفه جلب و حفظ شود (علی مدد، ۱۳۸۳).

اعتماد عمومی نشان‌دهنده پایه و اساس وجود حسابرسان در بازار و اندازه‌گیری اعتمادی است که گروه‌های مختلف در خدمات ارائه‌شده توسط حرفه دارند. افزون بر این، با توجه به اینکه ذینفعان (استفاده‌کنندگان) از گزارش حسابرسی طیف وسیعی از عموم را شامل می‌شود، طبیعی است که عموم مردم سطح معینی از عملکرد را از حرفه حسابرسی انتظار دارند. این انتظارها شامل افزایش قابلیت اطمینان در گزارش حسابرسی است که به‌طور مستقیم بر اعتماد عمومی تأثیر می‌گذارد. در نتیجه، حسابرسان با به رسمیت شناختن

حرفه حسابرسی در بازار شده است؛ به‌طوری که تقلب‌های عمده در گزارشگری مالی شرکت‌هایی همچون تیکو، کواست، آدلپیا، وردکام (Tyco, Quest, Adelphia, Worldcom) و در سالهای اخیر شرکت انرون (Enron)، و سوءاستفاده بزرگ بانکی در ایران، مجامع حرفه‌ای کشورها را ناچار به اتخاذ راهکارهایی برای جلوگیری از این‌گونه تحریف‌ها و توجه به ارزشهای اخلاقی کرده است. بنابراین، این‌گونه رسوایی‌ها حاکی از آن است که رعایت موازین اخلاقی در حرفه حسابرسی از موارد ضروری است؛ چراکه علاوه بر اینکه ممکن است با رعایت نکردن موازین اخلاقی توسط حسابرسان منافع عموم زیر پا گذاشته شود، از بابت اینکه اطلاعات حسابرسی شده ورودی بسیاری از سامانه‌های تصمیم‌گیری‌های اقتصادی محسوب می‌شود نیز نقش حسابرسان بسیار دارای اهمیت است.

مدل‌های تصمیم‌گیری اخلاقی

لووت و جوردن (Lovett & Jordan, 2010) به نقل از **رست** (Rest, 1983) یک مدل تصمیم‌گیری اخلاقی شناختی را توسعه دادند. در این مدل روشی ارائه می‌شود که حسابرسان تصمیم‌گیری‌های اخلاقی را اجرا می‌کنند و فرض می‌شود که حسابرس دارای حسی قوی برای رویارویی با ارزیابی یک وضعیت یا مشکل اخلاقی است. افزون بر این، مدل ارائه‌شده به‌صورت روشنی به ترویج رفتار اخلاقی حسابرسان می‌پردازد و استفاده از قضاوت و اصول اخلاقی را مبنای تصمیم‌گیری حسابرس قرار می‌دهد. مدل توسعه‌یافته چهار مرحله‌ای رست برای تصمیم‌گیری اخلاقی در شکل ۱ نشان داده شده است. **سادوسکی و توماس** (Sadowski & Thomas, 2012) مدل شش مرحله‌ای رشد اخلاقی **کلبرگ** (Kohlberg) را ارائه کردند (شکل ۲). آنان معتقدند که اصول اخلاقی بالا در سطح ایده‌آل (سطح سوم) است که پس از مرحله متعارف (سطح

انجام رفتار اخلاقی
(عمل اخلاقی)

ایجاد قصد اخلاقی
(انگیزه‌های اخلاقی)

ایجاد قضاوت اخلاقی
(قضاوت اخلاقی)

تشخیص مسئله اخلاقی
(حساسیت اخلاقی)

شکل ۱- مدل چهار مرحله‌ای جهت تصمیم‌گیری اخلاقی

سطح ۳: فراتر از حد متعارف^۳ (اصول اخلاقی بالا)
۱-۳- حقوق فردی، واحدها^۴ و قراردادهای اجتماعی
۲-۳- اصول جهانی اخلاق

سطح ۲: در حد متعارف^۵ (اصول اخلاقی متوسط)
۱-۲- روابط شخصی متقابل
۲-۲- نظام و وجدان اجتماعی

سطح ۱: پایین تر از حد متعارف^۶ (اصول اخلاقی پایین)
۱-۱- پیروی از قوانین اخلاقی
۲-۱- فردگرایی

شکل ۲- مدل شش مرحله‌ای رشد اخلاقی

افزون بر این، این ادعا وجود دارد که در سال‌های اخیر اعتماد عمومی به علت ثبت حوادثی از رفتارهای غیراخلاقی در حرفه، کاهش یافته است. در نتیجه، این حقیقت که حساب‌رسان با توجه به مشکلات مالی مداوم یا روشهای حسابرسی سؤال‌برانگیز شکست خورده‌اند، منجر به بی‌اعتمادی عموم به حرفه حسابرسی شده است. بنابراین، اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران حرفه‌ای و کسانی که به خدمات حسابرسی اتکا می‌کنند، اهمیت زیادی دارد و حرفه حسابرسی باید اصول اخلاقی و قوانینی را تدوین کند که اعضای آن را ملزم کند تا از سطحی از خویشتنداری برخوردار شوند که بالاتر از الزامهای قانونی است (سرلک، ۱۳۸۷). در نتیجه، وقت آن رسیده که حرفه حسابرسی نسبت به اهمیت والای ارزشها و اصول اخلاقی توجه کند و ضوابط مدونی در زمینه اخلاق و رفتار حرفه‌ای حساب‌رسان تدوین و به اجرا گذارد تا اعتماد عمومی نسبت به حرفه جلب و حفظ شود. با وجود این، مقررات بیشتر و رعایت بهتر اصول اخلاقی از سوی حساب‌رسان ممکن است سبب بازسازی اعتماد عمومی شود.

مسئولیت خود نسبت به جامعه، باید مسئولیت‌پذیری خود را نیز به جامعه نشان دهند (Ardelean, 2013). از سوی دیگر، پایه و اساس انتصاب حساب‌رسان مبتنی بر اعتماد بوده و اعتماد عمومی به عنوان مشروعیت جایگاه حساب‌رسان در بازار است. اعتماد به معنای اعتقاد به صداقت و قابلیت اطمینان یک شخص است. حساب‌رس به عنوان دریافت‌کننده اعتماد از عموم مردم وظیفه دارد رفتار اخلاقی و معنوی را در کار خود به منظور برآورده کردن انتظارات اجرا کند. بنابراین، اعتماد یک کیفیت متصل به خدمات حسابرسی است و در زمانی که هیچ اعتمادی در میان عموم وجود نداشته باشد، ممکن است هدف حسابرسی صورت‌های مالی از دست برود (Duska & Duska, 2003). در نتیجه، نبود اعتماد به توانایی‌های حساب‌رسان در نشان دادن منافع عمومی، باعث زیر سؤال رفتن مشروعیت آنان می‌شود. بنابراین، از حساب‌رسان به دلیل موقعیت ممتازشان انتظار می‌رود به عنوان یک عامل اعتماد در جامعه عمل کرده و به مشکلات مالی مشتریان خود توجه کنند.

این، مقررات به‌تنهایی سبب ایجاد اعتماد عمومی نمی‌شود و حساب‌برسان نیز باید رفتار اخلاقی را رعایت کرده و به اندازه کافی استانداردها را تفسیر کنند. بنابراین، حساب‌برسان باید وظیفه عمومی خود را مبتنی بر ارزش‌های اخلاقی قبول کنند که در نتیجه، جایگاه اخلاقی بالاتر و اخلاق بهتر ممکن است سبب برقراری مجدد اعتماد عمومی به حرفه حسابرسی شود.

افزون بر این، برای حفظ و گسترش اعتماد عمومی در فضای داخلی کشور، اعضای حرفه باید همه مسئولیتهای حرفه‌ای خود را با بالاترین درجه صداقت و درستکاری انجام دهند. صداقت، ویژگی اساسی برای بازشناسی حرفه است و درستکاری، اصلی است که سرچشمه اعتماد عمومی بوده و معیاری است که هر عضو در نهایت باید تصمیم‌هایش را در آن بسنجد. حال پرسش مهم این است که حسابرسی به‌عنوان یک حرفه چگونه می‌تواند از این وضعیت نابه‌سامان که ناشی از زیر پا گذاشتن اصول اخلاقی است، خارج شده و اعتماد همگان را با بازگشت به اصل و رسالت خود که انجام کار حسابرسی با رعایت قوانین اخلاقی و رفتار صحیح و درست تجاری است، دوباره به‌دست آورد.

با توجه به پرسش مطرح‌شده و نیاز کشور، پیشنهادهای زیر برای رفع مخاطره‌ها و رعایت بیش از پیش اصول اخلاقی برای افزایش سطح اعتماد عمومی به حرفه ارائه می‌شود.

۱- مداخله دولت با استفاده از ابزار کیفری قوی برای کسانی که برخلاف قواعد اخلاقی عمل می‌کنند، راه‌حلی مؤثر است. افزون بر این، با توجه به اینکه مطابق قوانین کشور وزارت امور اقتصادی و دارایی مجوز شروع به کار حسابداران رسمی را صادر می‌کند، بهتر است این مسئولیت به حرفه واگذار شود و دولت تنها به نظارت دقیق اکتفا کند.

۲- انجمن‌های حرفه‌ای کشور باید با ایجاد یک پایگاه اطلاعاتی درباره اطلاعات شخصی و شغلی حسابداران رسمی، منبع موثق اطلاعاتی را درباره مشکلات گواهینامه‌ها، اتهامهای ناشی از رفتار غیر حرفه‌ای و یا وضعیت گواهینامه و اقدامهای کیفری علیه آنان فراهم آورد. از سوی دیگر، انجمن‌های حرفه‌ای براساس نوع کار و شرایط مختلف، معیارهایی برای

صداقت

ویژگی اساسی برای

بازشناسی حرفه است و

درستکاری

اصلی است که

سرچشمه اعتماد عمومی بوده و

معیاری است که

هر عضو در نهایت باید تصمیم‌هایش را

در آن بسنجد

نتیجه‌گیری

شکست‌های حسابرسی در طول زمان به‌نسبت نادر بوده؛ اما سبب واکنش‌های شدیدی از سوی عموم نسبت به رسوایی‌های مالی شده است؛ زیرا در حقیقت عموم انتظار یک رفتار اخلاقی از حساب‌برسان را دارند و هر شکستی به سبب رفتار غیر اخلاقی حساب‌برسان، در برابر انتظارات عمومی محکوم است. بنابراین، ورشکستگی مالی شرکتها و وارد شدن خسارت به سهامداران و سرمایه‌گذاران، تا حدی موجب از بین رفتن اعتماد عمومی به حساب‌برسان شده است. افزون بر این، یکی از دلایل افزایش توجه به رفتار اخلاقی، این واقعیت است که درک حرفه حسابرسی از مسئولیت خود دستخوش برخی تغییرات شده است. از این رو، با توجه به ویژگیهای حرفه حسابرسی، الزامهای مورد نیاز برای تنظیم قوانین اخلاقی بیشتر، قابل توجیه به‌نظر می‌رسد. با وجود

پانوشتها:

- 1- The Ethics Resource Center
- 2- IFAC
- 3- Post Conventional
- 4- Utility
- 5- Conventional
- 6- Preconventional

منابع:

- بشکوه مهدی، علی حسن زاده، مصطفی مرادی پور جیرندهی، بررسی اهمیت اخلاق در حسابداری، حسابرس، شماره ۶۱، آبان ۱۳۹۱
- تقفی علی، حلیمه رحمانی و افسانه رفیعی، آموزش اخلاق حسابداری در دوره کارشناسی، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال پنجم، شماره‌های ۱ و ۲، ۱۳۸۹، صص ۷-۱۸
- رویایی رمضان علی، قدرت اله طالب نیا، یحیی حساس یگانه و صابر جلیلی، ادراک حسابرسان از رهبری مورد اعتماد و فرهنگ اخلاق محور بر رفتار کاهنده کیفیت حسابداری، فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال هفتم، شماره ۲۵، بهار ۱۳۹۱، صص ۱-۲۲
- سرلک نرگس، اخلاق حسابداری، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال سوم، شماره‌های ۱ و ۲، ۱۳۸۷
- علی مدد مصطفی، درآمدی بر اخلاق و آیین رفتار حسابداران حرفه‌ای، حسابرس، شماره ۲۷، زمستان ۸۳، ۱۳۸۳
- Allison M.M., and C. Gale, **Ethics in Accounting**, Encyclopedia of Business and Finance, Available at: <http://www.enotes.com/businessfinanceencyclopedia/ethics-accounting>, 2001
- Ardelean A., **Auditors' Ethics and their Impact on Public Trust**, Procedia - Social and Behavioral Sciences 92 (2013) 55 – 60, 2013
- Duska R.F., and B.S. Duska, **Accounting Ethics**, Blackwell Publishing, 2003
- Lovett B.J., and A.H. Jordan, **Levels of Moralisation: A New Conception of Moral Sensitivity**, Journal of Moral Education, Vol. 39, No. 2, June, pp. 175–189, 2010
- Rest J., **Morality**, in: P. Mussen (Ed.), Handbook of Child Psychology (New York, Wiley), pp. 556-628, 1983
- Sadowski S.T., and J.R. Thomas **Toward a Convergence of Global Ethics Standards: A Model from the Professional Field of Accountancy**, International Journal of Business and Social Science, Vol. 3, No. 9, May 2012

میزان حق الزحمه خدمات حسابداری و راه‌حلی جامع برای پدیده جدید رقابت میان مؤسسه‌های حسابداری در جهت حفظ صاحبکار، تعیین کنند.

۳- با توجه به اینکه، شرکای یک مؤسسه حسابداری نقش بسیار مهم‌تری در ایجاد اعتماد عمومی به حرفه نسبت به دیگر کارکنان مؤسسه دارند، پیشنهاد می‌شود که سازمان‌های ناظر دقت بیشتری بر عملکرد شرکای مؤسسه‌ها داشته و به‌صورت سالانه عملکرد آنان را بررسی کنند.

۴- دادگاه‌های تخصصی برای رسیدگی به تخلفهای حسابرسان تشکیل و مجازات‌های مربوط به جرم‌های حرفه‌ای در نظر گرفته شود. همچنین، بورس اوراق بهادار به‌عنوان مقام ناظر بر بازار اوراق بهادار و براساس نتایج رسیدگی دادگاه تخصصی، نام حسابرسان متخلف را از فهرست حسابرسان معتمد بورس حذف کند.

۵- در راستای ارزش‌های اخلاقی برای دانش‌آموختگان رشته حسابداری و حسابداری، واحد درسی در دوره کارشناسی گنجانده شود تا این دانشجویان به صداقت در سطوح شخصی، شرکتی و اجتماعی توجه داشته باشند. دانشگاه‌ها نیز باید به سوی یک دگرگونی در برنامه آموزشی پیش روند؛ زیرا از زمانی که رشته حسابداری در دانشگاه‌های کشور راه‌اندازی شده، هیچ تغییری در واحدهای درسی ایجاد نشده؛ در حالی که نیاز جامعه به حرفه با گذشت زمان دچار تغییر شده است. در نتیجه، محیط‌های علمی نیز با توجه به نیازمندی‌های جدید باید به‌روزرسانی شود تا شکاف میان محیط‌های علمی کشور و صنعت که در سالهای اخیر افزایش یافته، کاسته شود.

۶- دوره‌های آموزشی جهت شناسایی و معرفی شاخص‌های اخلاقی در انجمن‌های حرفه‌ای حسابداری و حسابداری برای اعضای حرفه به‌خصوص افراد تازه‌وارد به حرفه تشکیل شود. همچنین، قدرت انجمن‌های حرفه‌ای از نظر قانونی افزایش یابد و بخش‌هایی از امور نظارت به حرفه به آنان واگذار شود.

